

Steinkjer kommune

Handlingsplan mot vold i nære relasjoner i Steinkjer kommune 2016- 2019.

"Når dørene åpnes"

Vedtatt i Formannskapet 22.06.2016

Denne handlingsplanen skal sette fokus på vold i nære relasjoner, samt gi et kunnskapsbasert og samordnet hjelpetilbud på området. Målet er å forebygge og forhindre gjentakelse av vold i nære relasjoner i Steinkjer kommune, samt at de som lever med vold i nære relasjoner får god og koordinert hjelp slik at skadevirkningene reduseres. Vi har valgt å se på vold i nære relasjoner gjennom et livsløp.

Innhold

1	Hensikt og mål	2
2	Arbeidsprosessen	2
2.1	Evaluering og revidering.....	2
2.2	Rådgivende instanser	2
2.3	Arbeidsgrupper.....	2
2.3.1	Barn og ungdom	2
2.3.2	Voksne	3
2.3.3	Eldre.....	3
2.3.4	Æresrelatert vold og kjønnslemlestelse	3
3	Bakgrunn	3
3.1	Definisjoner	4
3.1.1	Vold.....	4
3.1.2	Barnemishandling.....	4
3.1.3	Vold i nære relasjoner	4
3.1.4	Æresrelatert vold og kjønnslemlestelse	4
3.2	Forskning	5
3.3	Lover.....	6
3.4	Nasjonale føringer	6
4	Overordnede/felles tiltak	7
5	Tiltak ovenfor barn og ungdom.....	10
6	Tiltak ovenfor voksne	11
7	Tiltak ovenfor eldre	13
8	Tiltak for å bekjempe æresrelatert vold og kjønnslemlestelse	14
9	Tiltak for å bekjempe seksuelle overgrep	14
10	Tiltak for å styrke behandlingstilbudet til voldsutøver	15
11	Tiltak for å styrke hjelpeapparatets kunnskap og samhandling.....	16
12	Aktuelle lenker	17

1 Hensikt og mål

Hensikten med handlingsplanen er å sette fokus på vold i nære relasjoner, samt gi et kunnskapsbasert og samordnet hjelpetilbud på området. For Steinkjer kommune er dette den første handlingsplanen mot vold i nære relasjoner. En forventer derfor at denne første planperioden fører til betydelig økt bevissthet rundt temaet, samt at flere små grep tas for å skape en bedre helhet. Dette er en forutsetning for at en i neste planperiode kan sette i verk større og mer krevende tiltak.

Målet med denne handlingsplanen er å forebygge og forhindre gjentakelse av vold i nære relasjoner i Steinkjer kommune, samt at de som lever med vold i nære relasjoner får god og koordinert hjelp slik at skadevirkningene reduseres.

Målgruppene for planen er alle som står i fare for å utsettes for vold i nære relasjoner, alle som utsettes for vold i nære relasjoner, voldsutøver, samt hjelpeapparatet. Dette er samlet en stor og ambisiøs målgruppe, men en ser det som viktig å ha et helhetsperspektiv.

2 Arbeidsprosessen

Arbeidet ble innledet med et stormøte 090915 der hovedmålet var å få en felles plattform, samt å organisere arbeidet videre. Dagen besto blant annet av ett innlegg fra Tor Burmo i politiet. Det har i tillegg til det første stormøtet blitt avholdt tre stormøter der tiltak og problemstillinger arbeidsgruppene har kommet frem til har blitt drøftet og bearbeidet. Mellom disse møtene har arbeidsgruppene arbeidet fritt. Arbeidet ble avsluttet med at utkast til plan ble sendt på høring til alle deltagerne i prosessen.

Det er på enkelte tiltak gjort et økonomisk anslag for hva som skal til av ekstramidler for å få gjennomført tiltaket. Der det ikke er spesifisert en økonomisk ramme er tiltaket forutsatt inn i ordinært driftsbudsjett.

Det er viktig med politisk forankring av planen, samt bevissthet rundt temaet. Planen sendes derfor til politisk behandling.

Koordinator og saksbehandler for planen har vært kommuneoverlege Sunniva J. N. Rognerud.

2.1 Evaluering og revidering

Ultimo 2019 skal arbeidet med evaluering og revidering av planen starte. Ny plan skal leveres til politisk behandling første halvdel 2020.

2.2 Rådgivende instanser

RVTS	Grete Ystgård
Politiet	Tor Burmo og Snorre Haugdahl
Overgrepsmottaket	Peter Daniel Aune
Krisesenteret	Inger Lise Svendgård

2.3 Arbeidsgrupper

2.3.1 Barn og ungdom

Marianne Vollen	Enhetsleder barn og familie
Kenneth Arntzen	Enhetsleder PPT
Marte Haugland	Enhetsleder avlastning barn og unge

Inger Mari Helbostad	Barnevernstjenesten
Åshild Ovesen	Sykepleier Steinkjer interkommunale legevakt
Arild Høyem	SLT-koordinator
Hilde Hynne	Steinkjer videregående skole
Bjørnar Hafell	Overtannlege

2.3.2 Voksne

Astrid Selset	Stab, helse
Gunbjørg Westerfjell	Psykiatrisk sykepleier
Bjørn Atle Blengsli	Enhetsleder arbeidssentralen
Annbjørg Olsen	Enhetsleder NAV velferd
Anne-Brit Redving	Sykepleier Steinkjer interkommunale legevakt
Marit Strugstad	Enhetsleder dag- og døgnrehabilitering
Åge Wågø	Rådet for personer med funksjonsnedsettelse

2.3.3 Eldre

Sissel Grande	Saksbehandler og sykepleier, avd. omsorg
Iren Hovstein Haugen	Omsorgssjef
Ingeborg Laugsand	Helsesjef
Helge Grande	Seksjonsleder, Skjeftejordet
Anne Sofie Benum	Hjelpepleier, hjemmetjenesten
Guri Almli	Eldres Råd

2.3.4 Æresrelatert vold og kjønnslemlestelse

Else Landsem	Enhetsleder flyktningetjenesten
Eva Løe	Rektor voksenopplæringen
Nina Børve	Migrasjonshelsesøster
Vigdis Wibe	Migrasjonshelsesøster
Grete Bækken Mollan	Likestilling- og mangfoldsutvalget

3 Bakgrunn

I regjeringens handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2014-2017 oppfordres landets kommuner til å utarbeide kommunale handlingsplaner. Initiativet til Steinkjer kommune sin handlingsplan ble tatt av Helsesjefen og Kommuneoverlegen. Det er viktig å merke seg at denne handlingsplanen ikke er en komplett oversikt, og en del bakgrunnsstoff forutsettes kjent.

Vold i nære relasjoner er straffbare handlinger i strid med norsk lov og grunnleggende menneskerettigheter. Det kan skape enorme konsekvenser for den enkelte, og gir store samfunnsøkonomiske kostnader. Det er derfor av stor betydning at det offentlige hjelpeapparatet er i stand til å avdekke hvem som utøver eller er utsatt for vold og å igangsette relevante intervensjoner. Gode rutiner er en forutsetning.

Å avdekke vold krever et våkent øye og ikke minst mot til å spørre. Å erkjenne vold kan være en lang prosess. Jo lenger man har levd med vold, jo vanskeligere er det å definere vold som vold. Det kan derfor ta tid før den voldsutsatte er moden for å ta imot hjelp til å stoppe volden.

Det kan oppleves som vanskelig å involvere seg i saker der det er mistanke om vold i familien. Det vil være et lederansvar å utarbeide tydelige rutiner som skal følges i slike saker.

3.1 Definisjoner

3.1.1 Vold

The intentional use of physical force or power, threatened or actual, against oneself, another person, or against a group or community, that either results in or has a high likelihood of resulting in injury, death, psychological harm, maldevelopment or deprivation (WHO, 2002).

I denne definisjonen innebærer voldshandlinger bruk av makt, tvang eller trusler med vekt på de negative konsekvensene handlingene har for individet, i form av fysisk eller psykologisk skade, deprivasjon og skjevutvikling. I tillegg inkluderer WHO's forståelse av vold også fravær av handling, i form av fysisk og emosjonell neglisjering og omsorgssvikt.

Begrepet vold blir derfor et overordnet begrep som rommer underkategoriene fysisk vold, seksuell vold (seksuelle overgrep), psykisk vold og omsorgssvikt (WHO 2002). Det er bred enighet om denne firedelingen, selv om det er noe uenighet om ordvalget. Det har også blitt økende oppmerksomhet på barn som opplever vold mellom de voksne i hjemmet, som en form for psykisk vold for barnet (Øverlien, 2012). Også overgrep via internett som både kan være av psykisk og seksuell karakter er vold.

3.1.2 Barnemishandling

Både av FN (FNs konvensjon om barnets rettigheter, FN 1990), WHO og i det norske lovverket, er alle mennesker under 18 år definert som barn. Vold mot barn som utøves av barnas omsorgsgivere benevnes barnemishandling: *“enhver handling, eller serie med handlinger, eller unnlatelse av handling(er), utført av en forelder eller annen omsorgsgiver som resulterer i skade, potensial for skade, eller trussel om skade av et barn”* (1). Omsorgsgiver inkluderer i denne definisjonen også midlertidige omsorgsgivere slik som lærere eller barnevakter.

3.1.3 Vold i nære relasjoner

Vold eller trusler om vold overfor personer som er eller har vært gift eller som lever eller har levd i ekteskapslignende forhold. Det gjelder også søsken, barn, foreldre, besteforeldre og andre i rett opp- eller nedadstigende linje, samt adoptiv-, foster- og steforhold. Voldsutøvelsen er stedsuavhengig. Vold i nære relasjoner omfatter både psykisk- og fysisk vold, nettvold, oppdragervold, seksuelle overgrep med mer.

Eksempler på vold kan være slag, spark, trusler, mobbing, streng kontroll, frihetsberøvelse og voldtekt. Eksempler på nære relasjoner kan være barn og foreldre, mann og kone, kjærester og venner.

3.1.4 Æresrelatert vold og kjønnslemlestelse

Æresrelatert vold forekommer først og fremst i et samfunn eller grupper som kjennetegnes av patriarkalsk familiestruktur og kollektivistiske verdsett. Tvangsekteskap og kjønnslemlesting blir ofte omtalt som æresrelatert vold. Æresrelatert vold handler om overgrep mot et individ som storfamilien / klanen, frykter kan ha vanæret familien/storfamilien/klanen. Æreskodeks er et sett av regler og normer som spesifiserer hva som gir ære og hva som fører til at æren går tapt (vanære).

Dette kan handle om alt fra press, trusler, nedverdigelser og utstøtelse, legemsbeskadigelse, frihetsberøvelse, press til selvmord og eventuelt æres drap.

Mannens kontroll av kvinners seksualitet står sentralt, og familiens ære avhenger derfor av kvinners "lydighet og dydighet". Det er den æren som ikke kommer i grader, men er bare et spørsmål om

enten – eller og bør bevares. Eventuelt mistet ære gjenopprettes ved at en eller flere familie-medlemmer utøver vold (*Om Ære* av Unni Wikan).

WHO definerer kjønnslemlestelse som; *"Alle prosedyrer/handlinger som involverer delvis eller totalt fjerning av eksterne kvinnelige kjønnsorganer, eller som påfører kjønnsorganer annen skade. Det er kjønnslemlestelse uavhengig av om inngrepet skyldes kulturelle, religiøse eller andre ikke-terapeutiske grunner"*.

3.2 Forskning

Vista Analyse fikk i 2012 oppdrag fra Justisdepartementet å beregne de samfunnsøkonomiske kostnadene som følger av vold i nære relasjoner i Norge. Deres funn var:

- I 2010 ble det begått 14 partnerdrap i Norge og 8000 kvinner og 8000-22 000 barn ble utsatt for grov vold i nære relasjoner per år i Norge.
- De samfunnsøkonomiske kostnadene beløper seg til mellom 4,5 til 6 mrd kroner (2010).

I forhold til innbyggertallet vil dette tilsvare en kostnad for Steinkjer kommune på mellom 19-25 mill kroner årlig.

I 2014 kom en viktig og omfattende forekomststudie fra Nasjonalt kunnskapscenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) "Vold og voldtekt i Norge – en nasjonal forekomststudie av vold i et livsløpsperspektiv". De viktigste funnene i rapporten er:

- Partnervold
 - 8,2 % kvinner og 1,9% menn har opplevd alvorlig partnervold. Bare 1 av 4 anmeldte saken til politiet.
 - Det var høyest forekomst av alvorlig vold og voldtekt blant de som var separert eller skilt.
 - Bare 1 av 3 kvinner som har vært utsatt for vold eller overgrep hadde kontaktet hjelpeapparatet
- Voldtekt
 - Nær 1 av 10 kvinner blir voldtatt i løpet av livet, halvparten før fylte 18 år. Bare 11% søkte medisinske hjelp etterpå og 10% anmeldte voldtekten. 1 av 3 hadde aldri fortalt om voldtekten til noen. Forekomsten av voldtekt var 1,1% hos menn.
 - Av kvinner som hadde blitt voldtatt før 18 år, oppga 1 av 3 også voldtekt som voksen.
- Vold mot barn
 - Ca 5% hadde opplevd alvorlig fysisk vold fra foresatte i barndommen. Både mødre og fedre utøvde vold mot barn.
 - Ca 10% hadde som barn opplevd fysisk vold mellom foreldrene.
 - 10,2% kvinner og 3,5% menn hadde opplevd seksuell kontakt før fylte 13 år. De viktigste gruppene av overgripere var kjente voksne, familie og slekt annet enn foresatte.

UNICEF anslår at kjønnslemlestelse foregår blant 70 nasjonaliteter, og over en 20 års periode innebærer dette at omtrent 125 millioner jenter og kvinner mellom 15-49 år er blitt kjønnslemlestet i 29 Afrikansk land og Midt Østen. Omtrent 30 millioner jenter står i fare for å bli kjønnslemlestet de neste 10 årene.

Totalt er det 282 950 innvandrerkvinner/-jenter som er bosatt i Norge per januar 2013. Av disse er det 56 232 kvinner/jenter som kommer fra land der kjønnslemlestelse er vanlig. Baseres på alder og utbredelse i hjemland er sannsynligvis 17 300 lemlestet før ankomst til Norge. Dette utgjør 6,1% av innvandrerkvinnene i Norge i 2013. Det er omtrent 12 000 jenter som er født i Norge med foreldre fra land der kjønnslemlestelse er vanlig.

3.3 Lover

Under følger sentrale eksempler på lover som aktualiserer og begrunner kommunens innsats på området.

- [Lov om kommunale krisesentertilbud](#) forplikter kommunene til å ha et krisesentertilbud til kvinner, menn og barn. Loven krever også at det skal etableres kontakt med andre aktuelle deler av tjenesteapparatet.
- [Lov om barn og foreldre](#) gir regler om barnefordeling, hvor barnet skal bo fast, samvær og eventuell deling av foreldreansvaret.
- [Lov om barneverntjenester](#). Her finnes de mest sentrale regler i [kap. 4](#) og i [kap. 7](#).
- [Lov om ekteskap](#). Her vil reglene om frivillighet ved inngåelse av ekteskap, mekling ved familievernkontoret, separasjon, skilsmisse og skifteoppgjør være de viktigste.
- [Lov om forbud mot kjønnslemlestelse \(kjønnslemlestelsesloven\)](#). Her er avvergingsplikten det mest sentrale, og har sin generelle «tvilling» i [Straffelovens § 139](#).
- [Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen](#) regulerer rett til økonomisk stønad, rett til krisebolig m.m. og hjelp til personer som trenger det for å kunne overvinne eller tilpasse seg en vanskelig livssituasjon (§§ 17, 18 og 19).
- [Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m.](#) gir grunnlaget for de praktiske helse- og sosialomsorgstjenester. Særlig viktig er her [kap. 7](#) som omhandler individuell plan med forskrifter.
- [Aminnelig borgerlig straffelov \(straffeloven\)](#). En rekke bestemmelser vil være aktuelle, særlig [§ 219](#) om familievold og [§ 222](#) om tvangsekteskap.
- [Lov om rettergangsmåten i straffesaker \(straffeprosessloven\)](#) har mange viktige regler, spesielt nevnes [kapittel 9](#) om retten til bistandsadvokat, [kapittel 10](#) om vitner, og [kapittel 17a](#) om besøksforbud (også i voldsutøvers eget hjem).
- [Lov om erstatning fra staten for personskade voldt ved straffbar handling m.m.](#) gir rett til erstatning fra Staten selv om gjerningsmannen ikke kan eller ikke vil betale erstatning.
- [Lov om pasient- og brukerrettigheter](#) opplyser om pasienters og klienters rettigheter.
- [Lov om helsepersonell m.v.](#) (helsepersonelloven)
- [Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m.](#) omtaler i hovedsak hjelpemulighetene.
- [Lov om folkehelsearbeid, §4](#) gir kommunen ansvar for å forebygge fysisk og psykisk sykdom samt fremme god helse.
- [Lov om folketrygd](#) omfatter NAVs regler om stønad til enslig forsørger, arbeidsavklaringspenger m.m.

3.4 Nasjonale føringer

Regjeringen har lagt fram fire nasjonale handlingsplaner på området vold i nære relasjoner. I tillegg kommer offentlige dokumenter på en rekke spesifikke områder som ligger nært opp til eller kan inkluderes i området. Noen aktuelle dokumenter er:

- ["Et liv uten vold"](#) – Regjeringens handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2014-2017
- ["Barndommen kommer ikke i reprise"](#) – Strategi for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom (2014-2017)
- [Handlingsplan mot voldtekt 2012-2014](#)
- [Sammen mot menneskehandel. Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel 2011–2014](#)
- [Handlingsplan mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet \(2013-2016\)](#)
- [Meld. St. 15 \(2012-2013\) Forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner. Det handler om å leve.](#)

4 Overordnede/felles tiltak

1. Overordnede / felles tiltak		
Tiltak	Ansvar	Tidsramme / økonomi
<p>Tiltak 1-1: Utarbeide, revidere og implementere prosedyrer Jevnlig utarbeide, revidere og implementere rutiner og prosedyrer i EQS for å avdekke vold i nære relasjoner, samt saksgang når det mistenkes og avdekkes vold i nære relasjoner.</p> <p>Skjemaer revideres for å sikre at spørsmål som kan avdekke vold i nære relasjoner stilles.</p> <p>Målgruppe: Enheter med ansvar for legetjenester og legevakt, tannhelsetjeneste, barnehage, skole, barn og familie, barnevern, PPT, flyktningetjenesten og voksenopplæringen, sykehjem og hjemmetjenesten.</p>	Oppvekstsjef / Helsesjef / Omsorgssjef / Kommuneoverlege / Overtannlege	2016-2019
<p>Tiltak 1-2: Flytskjema/digital håndbok Felles handlingsløype for samordnet og helhetlig innsats ovenfor</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Voldsutsatt b) Voldsutøver <p>Flytskjema for hvordan ansvar fordeles i prosessen med å avdekke vold og iverksette nødvendige tiltak.</p> <p>Målgruppe: Ansatte i Steinkjer kommune</p>	Kommuneoverlege	Medio 2017
<p>Tiltak 1-3: Registreringsverktøy Det utarbeides registreringsverktøy for pasienter som er i kontakt med det kommunale apparatet i forhold til vold i nære relasjoner.</p> <p>Målgruppe: Administrative og politiske ledelse</p>	Kommuneoverlege	2016
<p>Tiltak 1-4: Årlig oppdatering Årlig statusoppdatering/belysning av området basert på tall fra registreringsverktøyet, samt rapportering for å få oversikt over omfanget</p> <p>Målgruppe: Avdelingsledere og politikere</p>	Kommuneoverlege / Enhetsledere	Årlig
<p>Tiltak 1-5: "Hvor lite skal du finne deg i?" Fast profilering av kampanjen "Hvor lite skal du finne deg i?" på kommunens hjemmeside.</p> <p>Bygge ned barrierer mellom publikum og myndigheter, slik at voldsutsatte tar kontakt og får hjelp når det trengs. Hjelpeapparatet må tørre å spørre.</p> <p>Målgruppe: Alle</p>	Fagansvarlig informasjon service Lillian Høysæther	2016
	Omsorgssjef/ Helsesjef/ Oppvekstsjef/ Kommuneoverlege	2016-2019

<p>Tiltak 1-6: Tannhelsetilbud til tortur- eller overgrepsofsatte Helsedirektoratet gir tilskudd til oppbygging av til rettelagt tannhelsetilbud til personer som har vært utsatt for bl.a. vold i nære relasjoner da mange av disse ikke kan nyttiggjøre seg vanlig tannbehandling.</p> <p>Målgruppe: Personer som har vært utsatt for bl.a. vold i nære relasjoner og ikke kan nyttiggjøre seg vanlig tannbehandling.</p>	<p>Tannhelsetjenestens kompetansesenter i Midt Norge (TkMN), Verdal tannklinik.</p>	<p>2016-2019</p>
<p>Tiltak 1-7: Kunnskap og holdningsskapende arbeid blant ansatte i avdeling for omsorg og avdeling for helse Øke kunnskapen om vold i nære relasjoner, samt holdningsskapende arbeid i avdeling for omsorg og avdeling for helse via:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Personalmøter • Eldreomsorgens ABC • Videreutdanning • Lage prosedyrer som sikrer god flyt og oppfølging i ansvarslinjen. <p>Målgruppe: Alle ansatte i avdeling omsorg og avdeling helse som i sitt arbeid møter personer som kan være utsatt for vold i nære relasjoner.</p>	<p>Helsesjef / Omsorgssjef/ Enhetsledere</p>	<p>Kompetanseplan 2017</p>
<p>Tiltak 1-8: Søke midler Alle som jobber innen området skal være oppmerksomme på midler som lyses ut, både lokal, regionalt og nasjonalt, og komme med god innspill på søknader.</p> <p>Målgruppe: Alle som jobber med vold i nære relasjoner</p>	<p>Avdelings- og enhetsledere</p>	<p>2016-2019</p>
<p>Tiltak 1-9: Ledelsesforankring Alle med lederfunksjon, og som jobber med vold i nære relasjoner, må ha et bevisst forhold til planen, jobbe aktivt med å bevisstgjøre sine ansatte, samt prioritere arbeidet med vold i nære relasjoner.</p> <p>Målgruppe: Alle med lederfunksjon som jobber med vold i nære relasjoner</p>	<p>Avdelings- og enhetsledere</p>	<p>2016-2019</p>
<p>Tiltak 1-10: Bevisstgjøre nyansatte Alle nyansatte i enheter og seksjoner der vold i nære relasjoner er relevant, skal være kjent med "Handlingsplanen mot vold i nære relasjoner".</p> <p>Målgruppe: Nyansatte</p>	<p>Enhets- og seksjonsledere</p>	<p>2016-2019</p>

<p>Tiltak 1-11: Familievoldskordinator Vold i nære relasjoner er et viktig område å prioritere. Det er derfor viktig å ha en person i kommunen som er kontaktpunkt både innad og utad, og som ser de store linjene. Ansvar og oppgaver må defineres.</p> <p>Målgruppe: Alle som jobber med og kommer i kontakt med vold i nære relasjoner.</p>	<p>Helsesjef / omsorgssjef / oppvekstsjef</p>	<p>2016-2019</p>
<p>Tiltak 1-12: Sette fokus på sammenhengen mellom rus og vold i nære relasjoner Bruke tiltak i Ruspolitisk handlingsplan og Handlingsplan for folkehelse til å begrense totalforbruket av rusmidler, noe som antageligvis har en effekt både på forebygging og behandling av vold i nære relasjoner.</p> <p>Målgruppe: Alle</p>	<p>Rådgiver avd. Helse Johanne Rossebø / Folkehelsekoordinatoren</p>	<p>2016-2019</p>
<p>Tiltak 1-13: Voldsmottak Arbeide tett med voldsmottaket om god og rask informasjonsoverføring, samt gjøre tilbudet godt kjent i organisasjonen.</p> <p>Målgruppe: Alle som jobber med og kommer i kontakt med vold i nære relasjoner.</p>	<p>Kommuneoverlegen</p>	<p>2016-2019</p>
<p>Tiltak 1-14: Regionalt nettverk Nettverk med hovedfokus på årlig konferanse om vold i nære relasjoner, basert på felles oppdrag fra departement og direktorat.</p> <p>Målgruppe: Alle som jobber med og kommer i kontakt med vold i nære relasjoner.</p>	<p>IMDi / UDI / RVTS midt v/Justina Amidu / Fylkesmennene i Nord- og Sør-Trøndelag, samt Møre og Romsdal</p>	<p>2016-2019</p>
<p>Tiltak 1-15: Utviklingsnettverk Vurderer hvilke prosjekt som kan iverksettes ut fra hvilke felles oppdrag og satsninger som kommer fra sentrale myndigheter.</p> <p>Målgruppe: Administrativt nivå i fylke og kommune</p>	<p>IMDi / UDI / HNT / politi / skole / fylkesmannen</p>	<p>2016-2019</p>
<p>Tiltak 1-16: Fylkesnettverk Fylkesmannen er bindeleddet mellom kommunene og de sentrale myndigheter. I fylkesnettverket deles informasjon fra kommunene, noe som igjen bringes tilbake til utviklingsnettverket og regionalt nettverk.</p> <p>Målgruppe: Administrativt nivå i fylke og kommune</p>	<p>SLT koordinator / NAV / politi / skole / fylkesmannen / RVTS midt / IMDi</p>	<p>2016 - 2019</p>

5 Tiltak ovenfor barn og ungdom

2. Tiltak ovenfor barn og unge		
Tiltak	Ansvar	Tidsramme / økonomi
<p>Tiltak 2-1: Varsling i legevaktens fagprogram Utrede muligheten for å utvikle en funksjon i legevaktens datasystem som varsler når barn kommer med skader gjentatte ganger, og dermed minner legen på å vurdere om skademekanismen er klar eller om skaden kan være påført.</p> <p>Målgruppe: Legevaktsleger</p>	Enhetsleder legevakt og legetjenester / Medisinskfaglig ansvarlig lege Steinkjer interkommunale legevakt	2016-2017.
<p>Tiltak 2-2: Tema i undervisning Vold i nære relasjoner tas opp som tema i undervisning om rus og psykisk helse.</p> <p>Målgruppe: Elever og foreldre i 7. og 9. trinn</p>	Medarbeidere i SLT, skole, barnevern og helsesøster	2016-2019
<p>Tiltak 2-3: Ungdata Legge inn spørsmål om vold i nære relasjoner i Ungdata undersøkelsen.</p> <p>Målgruppe: Ungdom</p>	SLT-koordinator	2016-2019
<p>Tiltak 2-4: Vurdere vold i nære relasjoner som mulig årsak til barnets symptomer Drøfte med/melde til barnevernet ved mistanke om at vold i nære relasjoner kan være en faktor når et barn viser nedsatt funksjonsevne/symptomer i barnehage og skole.</p> <p>Målgruppe: Alle som jobber med barn og unge i Steinkjer</p>	Alle som jobber med barn og unge	2016-2019
<p>Tiltak 2-5: Revidere skjema Skjema for anamneseintervju (foreldreintervju) revideres for å sikre at spørsmål som kan avdekke vold i nære relasjoner stilles.</p> <p>Målgruppe: Ansatte i PPT</p>	Enhetsleder PPT	Juni 2016
<p>Tiltak 2-6: Rullerende tema på foreldremøter Fastsette faste tema på foreldremøter i ulike aldre der vold i nære relasjoner inngår.</p> <p>Målgruppe: 2. trinn</p>	Rektor og skolehelsetjenesten	2017 – utvikle 2018 - drift
<p>Tiltak 2-7: Rutiner Rutine i forhold til vold, seksuelle overgrep og/eller kjønnslemlestelse.</p> <p>Målgruppe: Ansatte i Steinkjer kommune</p>	Barneverntjenesten / enheter Barn og familie / PPT / avlastning barn og unge / barnehager / skoler	2016-2019

<p>Tiltak 2-8: Kontaktperson Kontaktpersoner (fra PPT, barnevern og skolehelse-tjenesten) på alle skoler (skoler kan ta kontakt for drøfting av saker som omhandler tema vold, seksuelle overgrep og/ eller kjønnslemlestelse).</p> <p>Målgruppe: Ansatte i skolen</p>	Tverrfaglig team	2016-2019
<p>Tiltak 2-9: Barnevernvakt Tilgjengelig barnevern på helg og helligdager.</p> <p>Målgruppe: Alle</p>	Barneverntjenesten	Prosjekt ut 2016. Evaluering og videreutvikle i forhold til videre drift i 2017
<p>Tiltak 2-10: Åpen telefon Åpen telefon for drøfting av bekymringer.</p> <p>Målgruppe: Ansatte i Steinkjer kommune</p>	Mottaksansvarlig i barneverntjenesten	2016-2019

6 Tiltak ovenfor voksne

3. Tiltak ovenfor voksne		
Tiltak	Ansvar	Tidsramme / økonomi
<p>Tiltak 3-1: Snakke med gravide om vold i nære relasjoner Vold tas opp som tema i konsultasjon med gravide.</p> <p>Målgruppe: Alle gravide</p>	Jordmor / fastlege	2016-2019
<p>Tiltak 3-2: Ressursgruppe risikogravide Vold i nære relasjoner, inkludert kjønnslemlestelse, som tema i tverrfaglig gruppe (jordmor, barnevern, NAV og helsesøster) ut fra den gravides situasjon. Individuell oppfølging ut fra behov.</p> <p>Målgruppe: Risikogravide</p>	Fagansvarlig helsestasjon- og skolehelsetjeneste	2016-2019
<p>Tiltak 3-3: Snakke med foreldre om vold i nære relasjoner Vold i nære relasjoner tas opp som tema i konsultasjon.</p> <p>Målgruppe: Alle foreldre</p>	Helsesøster / medarbeidere i Forebyggende familieteam / pedagogiske ledere barnehage / barnevern / PPT / fastleger	2016-2019
<p>Tiltak 3-4: Psykisk helsehjelp til flyktninger Psykisk helsehjelp til traumatiserte flyktninger for å forhindre at det får utløp via vold i nære relasjoner.</p> <p>Målgruppe: Traumatiserte flyktninger</p>	Enhetsleder flyktningetjenesten / migrasjonshelseteam	2016-2019

<p>Tiltak 3-5: Tidlig samtale ved retur av "fremmedkrigere" Når kommunen, ved Rådmannen, får opplysninger om at en fremmedkriger returnerer til kommunen, skal en representant fra kriseteamet kontakte RVTS Midt for å avtale tidspunkt for en tidlig psykososial samtale med fremmedkrigere og evt. nær familie. Dette for tidlig å fange opp mulige senskader, tidlig kunne gi et kvalifisert tilbud, og motvirke ytterligere eskalering av voldelig ekstremisme.</p> <p>Målgruppe: Fremmedkrigere</p>	<p>Enhetsleder legevakt og legetjenester</p>	<p>2016-2019.</p>
<p>Tiltak 3-6: Bolig for voldsutsatt Utrede muligheten Steinkjer kommune har for å bistå med egnet bolig for voldsutsatt som ønsker å bryte ut av forhold.</p> <p>Målgruppe: Voldsutsatte</p>	<p>Enhetsleder NAV velferd Annbjørg Olsen</p>	<p>2016-2017</p>
<p>Tiltak 3-7: Fokus på oppdragervold i minoritetsgrupper Fokus på innbyggere med minoritetsbakgrunn, og muligheten for at de kan ha en annen voldsforståelse enn etnisk norske.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Foreldreveiledning – opplæring og implementering av ICDP (foreldreveiledningsprogram) • Helsegruppe: Samspill og grensesetting <p>Målgruppe: Foreldre i minoritetsgrupper</p>	<p>Enhetsledere</p> <p>Enhetsleder flyktningetjenesten/ barn og familie</p> <p>Helsesøster for flyktninger Hilde Floberghagen / forebyggende barnevern</p>	<p>2016-2019</p> <p>300.000,-</p>
<p>Tiltak 3-8: Opplæring for voksne innvandrere Vold i nære relasjoner er et av temaene i 50 timer samfunnskunnskap (må dokumenteres før permanent oppholdstillatelse innvilges)for voksne innvandrere. http://www.samfunnskunnskap.no</p> <p>Vold i nære relasjoner er et tema i norskopplæringen for innvandrere da det er behov for repetisjon for å forstå norske retningslinjer.</p> <p>Målgruppe: Innvandrere fra land utenfor EØS/EFTA-området.</p>	<p>Steinkjer voksenopplæring</p> <p>Steinkjer voksenopplæring</p>	<p>2016-2019</p> <p>2016-2019</p>
<p>Tiltak 3-9: Helsegruppe Helsegrupper er en av tiltakene i Introduksjonsprogrammet for bosatte flyktninger.</p> <p>Målgruppe: Bosatte flyktninger</p>	<p>Flyktningetjenesten / helsesøster</p>	<p>2016 - 2019</p>

Tiltak 3-10: Hjemmebesøk ved familie-gjenforening Helsesøster og forebyggende barnevern besøker familie-gjenforente med barn før og etter gjenforening. Målgruppe: Familie-gjenforente med barn	Flyktningetjenesten / forebyggende barnevern / helsesøster	2016-2019
---	---	-----------

7 Tiltak ovenfor eldre

4. Tiltak ovenfor eldre		
Tiltak	Ansvar	Tidsramme / økonomi
Tiltak 4-1: Informere kommunens innbyggere via frivilligheten Ressurssenteret for seniorer oppdateres på området Vold i Nære relasjoner. Ressurssenteret for seniorer informerer eldre samt andre frivillige organisasjoner (sanitets- og pensjonistforeninger) om Vold i nære relasjoner. http://www.vernforeldre.no/index.php/e-laeringsprogrammet/ Søknad om tilskudd til økning i ressurs. Målgruppe: Eldre hjemmeboende kvinner og menn som lever med vold i nære relasjoner.	Geriatrisk sykepleier Sissel Grande / Bolig- og tildelingskontoret Ressurssenteret for seniorer	Høst 2016 2017 2016-2017 200.000,- årlig
Tiltak 4-2: Informasjon til beboere i kommunale institusjoner Holdningsskapende arbeid, samt informasjon om helse- og omsorgstrappen. Legges inn som rutine i innsamtalen. Målgruppe: Eldre kvinner og menn som bor i institusjoner, bofelleskap eller eldresenter, og som lever med vold i nære relasjoner	Enhetsleder sykehjem / bofelleskap / eldresenter	2016-2019
Tiltak 4-3: Informasjon til demente og deres pårørende Informere demente og deres pårørende om særlig utsatte grupper, pårørende skole, avlastende døgn- og dagtilbud. Legges inn som en rutine ved kartleggings-samtale. Søkes om årlig støtte fra Aldring- og helse, Nasjonalt kompetansetjeneste. Målgruppe: Demente personer som lever i vold i nære relasjoner	Tildelingskontoret / demensteam	2016-2019 2016-2019 30.000,-

8 Tiltak for å bekjempe æresrelatert vold og kjønnslemlestelse

5. Tiltak for å bekjempe æresrelatert vold og kjønnslemlestelse		
Tiltak	Ansvar	Tidsramme / økonomi
<p>Tiltak 5-1: Gynekologisk undersøkelse Tilbud om gynekologisk undersøkelse til asylsøkere og flyktninger innen ett år etter ankomst til Norge, samt utstedelse av attest til mindreårige som ikke er kjønnslemlestelse.</p> <p>Målgruppe: Alle jentebarn og kvinnelige asylsøkere og flyktninger fra risikoområder for omskjæring</p>	Enhet barn- og familie / kommuneoverlegen	2016-2019
<p>Tiltak 5-2: Melde mistanke om kjønnslemlestelse Ved mistanke om at kjønnslemlestelse av barn planlegges eller er gjennomført etter ankomst til Norge skal dette meldes barnevern.</p> <p>Målgruppe: Alle barn og ungdom som er i risikogruppe for kjønnslemlestelse</p>	Alle offentlig ansatte	2016-2019
<p>Tiltak 5-3: Forebyggende helsesamtale Temaet kjønnslemlestelse og vold tas opp i den forebyggende helsesamtalen til alle asylsøkere og flyktninger.</p> <p>Målgruppe: Alle nyankomne asylsøkere og flyktninger</p>	Migrasjonshelse-teamet	2016-2019

9 Tiltak for å bekjempe seksuelle overgrep

6. Tiltak for å bekjempe seksuelle overgrep		
Tiltak	Ansvar	Tidsramme / økonomi
<p>Tiltak 6-1: Revidere skjema Skjema for anamneseintervju (foreldreintervju) revideres for å sikre at spørsmål som kan avdekke seksuelle overgrep stilles.</p> <p>Målgruppe: Barn utsatt for seksuelle overgrep</p>	Enhetsleder PPT	Juni 2016
<p>Tiltak 6-2: Helseopplysning i grupper i 5. trinn Dialog rundt kropp og pubertet for å styrke elevenes grensesetting rundt egen kropp.</p> <p>Målgruppe: Alle elever i 5. trinn</p>	Skolehelsetjenesten	2016-2019
<p>Tiltak 6-3: Helsesamtaler i grupper på 10. trinn Skolehelsetjenesten har helsesamtaler i grupper for elever på 10. trinn i ungdomsskolene med temaene seksuell helse og legning, samt prevensjon.</p> <p>Målgruppe: Elever på 10. trinn</p>	Skolehelsetjenesten	2016-2019

<p>Tiltak 6-4: Kjærlighetsuka Legestudenter holder foredrag om seksuell helse/ seksuelle overgrep.</p> <p>Målgruppe: Elever på 10. trinn</p>	Ungdomstjenesten / skolehelsetjenesten	2016-2019
<p>Tiltak 6-5: Kunnskap om overgrep ovenfor voksne med nedsatt funksjonsevne. Spre kunnskap om at overgrep også skjer mot personer med nedsatt funksjonsevne. Nye prosedyrer og rutiner må lages for å ivareta denne gruppen.</p> <p>Målgruppe: Alle ansatte i helse og omsorg</p>	Helsesjef / Omsorgssjef / enhetsledere	Høsten 2016
<p>Tiltak: 6-6: Kunnskap om overgrep ovenfor eldre Spre kunnskap om at overgrep også skjer hos eldre. Nye prosedyrer og rutiner må lages for å ivareta denne gruppen.</p> <p>Målgruppe: Alle ansatte i helse og omsorg</p>	Helsesjef / Omsorgssjef / enhetsledere	Høsten 2016

10 Tiltak for å styrke behandlingstilbudet til voldsutøver

7. Tiltak for å styrke behandlingstilbudet til voldsutøver		
Tiltak	Ansvar	Tidsramme / økonomi
<p>Tiltak 7-1: Sinnemestringskurs Ta i bruk Sinnemestringskurs for voldsutøver, hovedsakelig Familievernkontoret på Levanger som praktiserer Brøsetmodellen. Kompetansen på Brøset, ATV, kriminalomsorgen burde benyttes.</p> <p>http://www.sinnemestring.no/behandlingsplasser/nord-trondelag</p> <p>Målgruppe: Voldsutøver</p>	Ansatte i kommunen	2016-2019
<p>Tiltak 7-2: Oppfølging i konfliktråd Konfliktrådet har flere oppfølginger som kommer via politiet. De har i tillegg mulighet for gjenopprettende samtaler og oppfølging av familier og par der de fungerer som møteledere/koordinatorer. Dette er et frivilling opplegg, og kan initieres av kommunens hjelpeapparat eller av privat initiativ.</p> <p>Målgruppe: Par og familier som lever med eller har gjennomgått vold i nære relasjoner</p>	Ansatte i kommunen / politiet / Konfliktrådet i Nord-Trøndelag	2016-2019

<p>Tiltak 7-3: Familievernkontoret Familievernkontoret som ligger på Levanger har sinne- mestringskurs i grupper, samt som individuelt tilbud. I tillegg har de parterapi der vold er en del av problem- atikken, samt terapi med forelder- og oppdragervold som problematikk.</p> <p>Målgruppe: Familier med vold i nære relasjoner</p>	Ansatte i kommunen / Familievernkontoret	2016-2019
---	--	-----------

11 Tiltak for å styrke hjelpeapparatets kunnskap og samhandling

8. Tiltak for å styrke hjelpeapparatets kunnskap og samhandling		
Tiltak	Ansvar	Tidsramme / økonomi
<p>Tiltak 8-1: Fagseminar Årlig fagseminar med tema "Vold i nære relasjoner". Ved ønske fra nabokommunene kan dette gjøres til et inter- kommunalt samarbeid.</p> <p>Målgruppe: Alle aktuelle i kommunene</p>	Omsorgssjef/ Helsesjef/ Oppvekstsjef/ Kommuneoverlege	2016-2019 Kompetanseplan
<p>Tiltak 8-2: Intern kursing og opplæring Intern kursing og opplæring av ansatte om temaene "spørre og snakke om seksuelle overgrep og vold i nære relasjoner", "oppdage tegn på at barn blir utsatt for seksuelle overgrep og vold i nære relasjoner", samt videre saksgang ved mistanke om seksuelle overgrep og vold i nære relasjoner.</p> <p>Målgruppe: Ansatte i PPT, barnevernstjenesten, barn og familie, avlastning barn og unge, barnehager, skoler</p>	Enhetsledere i PPT, Barnevernstjenesten, Barn og familie, Avlastning barn og unge, barnehager, skoler	2016
<p>Tiltak 8-3: Søke midler for prosjekt "Utarbeide prosedyrer og implementering" Prosjektleder drar prosessen for utarbeidelse, samkjøring og implantering.</p> <p>Målgruppe: Ansatte i kommunen som jobber med personer som kan være utsatt for vold i nære relasjoner</p>	Kommuneoverlegen	300.000,- i 2 år KRÅD – SLT tilskuddsmidler
<p>Tiltak 8-4: Kompetanseheving for hjelpeapparatet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvordan samtale med voksne som er utsatt for vold i nære relasjoner, inkludert de med vold- elige barn. • Bruk av STRAK (strategisk kompetanseplan) i kartlegging av enhetenes kompetanse på området Vold i nære relasjoner. • Implementere kompetansehevende tiltak i kompetanseplanene <p>Målgruppe: Ansatte i kommunen</p>	Helsesjef / omsorgssjef Enhetsledere Enhetsledere	2016-2019

<p>Tiltak 8-5: Tematisere grenser mellom taushetsplikt og informasjonsplikt</p> <p>Tematisere grenser mellom taushetsplikt og informasjonsplikt for å skape felles grunnlag og forståelse gjennom opplæring.</p> <p>Målgruppe: Alle</p>	<p>Kommuneadvokaten / tjenesteenhetsledere</p>	<p>2016/2017</p>
<p>Tiltak 8-6: Bruk av tolk</p> <p>Tilrettelagt kommunikasjon via tolk kan være nødvendig for å gi personer med begrenset norskkunnskaper helse- og omsorgstjenester av god kvalitet. Helse- og omsorgspersonell har blant annet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Plikt til å vurdere behovet for å bestille tolk med nødvendige kvalifikasjoner • Ansvar for å informere pasienter og brukere om muligheten og plikten til å bruke tolk for å kunne gi forsvarlig helsehjelp <p>Målgruppe: Helse- og omsorgspersonell, og personer med begrenset norskkunnskaper.</p>	<p>Helse- og omsorgspersonell</p>	<p>2016-2017</p>

12 Aktuelle lenker

- Sinnemestring.no
- [Alternativ til vold](#)
- [Hvor lite skal du finne deg i?](#)
- [Familievernkontoret i Levanger.](#)
- [Det kriminalitetsforebyggende råd \(KRÅD\)](#)
- [Jurk – Juridisk rådgivning for kvinner](#)
- [Kirkelig ressurscenter mot vold og seksuelle overgrep](#)
- [Krisesentersekretariatet](#)
- [Nasjonalt kunnskapssenter om volds og traumatisk stress \(NKVTS\)](#)
- [Overgrep mot eldre i Norge - erfaringer og løsningsstrategier](#)
- [RVTS - Regionale ressurscentre om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging](#)
- [Kontoret for voldsoffererstatning](#)
- [Senter for krisepsykologi](#)
- [Spillerum](#) – undervisningsmateriale for å lære barn og ungdom å skille mellom ulike følelser, utvikle empati, gjenkjenne egne og andres grenser og uttrykke seg i relasjon til andre.
- [Stopp volden - snakk ut!](#)
- [Traumenett](#)
- [Bufdir](#)
- [Veileder ved arbeid mot vold i nære relasjoner](#), Drammen kommune
- [Vern for eldre](#) - Nasjonal kontaktttelefon
- [Oversikt over rutineguider og kartleggingsverktøy for avdekking av vold i nære relasjoner](#)
- [Sammen mot vold](#) – handlingsplan mot vold i nære relasjoner i Mosseregionen
- [Handlingsplan mot Vold i nære relasjoner for Skien kommune 2012-2015](#)
- [Bak lukkede dører](#) – Handlingsplan, forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner Stjørdal kommune og Stjørdal lensmannskontor
- [IMDi](#) sine sider med informasjon om tvangsekteskap og kjønnslemlestelse
- [Nasjonal veiviser ved vold og overgrep.](#)

- [Veileder om kommunikasjon via tolk for ledere og personell i helse- og omsorgstjenestene](#)
 - [Kortversjon](#)
- [Veileder for kommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner](#)
- [Veileder om regelverk, roller og ansvar knyttet til kjønnslemlestelse](#), fra Barne- og likestillingsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet.
- [Veileder for helsepersonell i Norge om kvinnelig omskjæring](#), fra Helsetilsynet.
- [Utbredelse av kjønnslemlestelse i Norge](#), registeranalyse, fra NKVTS.
- [Veiviser om kjønnslemlestelse](#) fra NKVTS.
- [Forebygging av kjønnslemlestelse: Tilbud om samtale og frivillig underlivsundersøkelse](#). Veileder for helsestasjons- og skolehelsetjenesten fra Helsedirektoratet.
- [Helsepersonellets taushetsplikt – rett og plikt til å utlevere pasientopplysninger til politiet](#). Rundskriv fra Politidirektoratet og Helsedirektoratet.
- [Oversikt over rutineguider og kartleggingsverktøy for avdekking av vold i nære relasjoner](#) fra NKVTS.
- [SARA](#). Veileder i risikovurderingsverktøyet SARS fra Politidirektoratet.